

4.2 UKAZNO ISKANJE

Z ukaznim iskanjem lahko iščemo po vseh indeksiranih poljih in podpoljih v bibliografskih zapisih.

Po kliku na gumb **Ukazno iskanje**, vnesemo iskalno zahtevo v vnosno polje pri "Iskalna zahteva". Sestavimo jo s pomočjo:

- iskalnih pojmov, ki jim dodamo predpone ali pripone
- logičnih operatorjev OR, AND in NOT ter kontekstnega operatorja NEAR, ki povezujejo iskalne pojme

Spremenimo lahko privzeti način iskanja. Če takoj po kliku na gumb **Ukazno iskanje** kliknemo gumb **Shrani poizvedbo**, se ukazno iskanje shrani kot privzeti način iskanja in velja, dokler ga ponovno ne spremenimo in shranimo. Privzeti način iskanja je vezan na uporabniško ime.

Postopek

1. Iskalno zahtevo s predpono sestavimo tako, da vpišemo predpono, zatem enačaj¹ in iskalni pojem:

<predpona>=<iskalni pojem>

ali

<predpona>=<iskalni pojem> <operator> <predpona>=<iskalni pojem>...

2. Iskalno zahtevo s pripono sestavimo tako, da vpišemo najprej iskalni pojem, zatem poševnico² in pripono:

<iskalni pojem>/<pripona>

ali

<iskalni pojem>/<pripona> <operator> <iskalni pojem>/<pripona>...

3. Iskalno zahtevo za iskanje le po določenem podpolju sestavimo tako, da vpišemo oznako polja in podpolja, zatem enačaj in iskalni pojem:

<oznaka polja in podpolja>=<iskalni pojem>

ali

¹ V sistemih COBISS.SR, COBISS.BH, COBISS.RS, COBISS.CG in COBISS.MK (v teh državah uporabljajo dve pisavi) je omogočeno tudi ukazno iskanje le po frazah v cirilici. Pri takem iskanju vpišemo med predpono in iskalni pojem dva enačaja namesto enega.

² V sistemih COBISS.SR, COBISS.BH, COBISS.RS, COBISS.CG in COBISS.MK (v teh državah uporabljajo dve pisavi) je omogočeno tudi ukazno iskanje le po besedah v cirilici. Pri takem iskanju vpišemo med pripono in iskalni pojem dve poševnici namesto ene.

$\langle \text{oznaka polja in podpolja} \rangle = \langle \text{iskalni pojem} \rangle \langle \text{operator} \rangle \langle \text{oznaka polja in podpolja} \rangle = \langle \text{iskalni pojem} \rangle \dots$

4. Iskalno zahtevo za iskanje po vrednosti indikatorja sestavimo tako, da vpišemo oznako polja, okrajšavo "ind", oznako indikatorja, zatem enačaj in iskalni pojem:

$\langle \text{oznaka polja} \rangle \text{ind} \langle \text{oznaka indikatorja} \rangle = \langle \text{iskalni pojem} \rangle$

ali

$\langle \text{oznaka polja} \rangle \text{ind} \langle \text{oznaka indikatorja} \rangle = \langle \text{iskalni pojem} \rangle \langle \text{operator} \rangle$
 $\langle \text{oznaka polja} \rangle \text{ind} \langle \text{oznaka indikatorja} \rangle = \langle \text{iskalni pojem} \rangle \dots$

5. Pri oblikovanju iskalnih zahtev si lahko pomagamo s funkcijo **pregled pojmov** (gl. pogl. 4.4).
6. Če želimo pogledati seznam vseh iskalnih predpon in pripon ter seznam pripon za omejevanje, kliknemo gumb pri "Iskalna zahteva".
 Odpre se okno **Pomoč pri iskanju**, v katerem se izpiše seznam predpon in pripon, njihov pomen in primeri iskanja.
 Seznam vseh iskalnih indeksov, ki se uporabljajo v bibliografskih bazah podatkov, je v dodatku A.1.

Primer:

Pri "Iskalna zahteva" vpišemo npr. $CL=Sto\ romanov\ AND\ AU=Tolstoj^*$

Na ta način poiščemo zapise za dela, ki so bila izdana v zbirki *Sto romanov* in katerih avtor je *Tolstoj*.

Primer:

Pri "Iskalna zahteva" vpišemo npr. $CC=v1\ AND\ CO=svn\ AND\ 200ind1=1\ AND\ 300a=Besedilo\ v\ slov.,\ angl.\ in\ nem.$

Na ta način v iskalni zahtevi kombiniramo iskanje po indeksiranih in neindeksiranih poljih/podpoljih/vrednostih indikatorjev v bibliografskih zapisih.

Nasvet:

Kadar iščemo po ključnih besedah, lahko opustimo iskalno predpono (KW=) oz. pripono (/KW).

Opozorilo:

Če iščemo po več ključnih besedah hkrati, se med posameznimi pojmi programsko upošteva operator AND. Druge logične oz. kontekstne operatorje moramo vpisati sami.

- Vrstni red izvajanja logičnih operacij:
 - oklepaj
 - kontekstni operatorji

- NOT
- AND
- OR

- Uporaba oklepajev

S postavljanjem oklepajev na ustreznih mestih lahko spremenimo vrstni red izvajanja posameznih operacij iskanja.

Primer:

Pri "Iskalna zahteva" vpišemo npr. *((morje OR zrak) AND onesnaže*) NOT reke*

Na ta način poiščemo zapise, ki vsebujejo iskalne pojme *morje* ali *zrak* in *onesnaže**, ne pa tudi *reke*. Program najprej poišče iskalne pojme, ki so navedeni v oklepajih.

- Uporaba narekovajev

Če v iskalnem pojmu uporabimo znak "(", ")", "=", "/", ":", "%" ali logične operatorje AND, OR in NOT, moramo iskalni pojem napisati v narekovajih.

Primer:

Pri "Iskalna zahteva" vpišemo npr. *TI="science and technology*" AND PP=oxford**

Na ta način poiščemo zapise, pri katerih se naslov začne s *science and technology*, kraj izida pa z *oxford*. Prvi iskalni pojem moramo zapisati v narekovajih, ker vsebuje rezervirano besedo "and".

- Krajšanje iskalne zahteve

Iskalno zahtevo lahko krajšamo na začetku, v sredini ali na koncu z znakoma "%" ali "*". Znak "%" nadomesti en znak (znakov "%" je v nizu lahko več), znak "*" pa nadomesti poljuben niz znakov. Če iščemo frazo, ki vsebuje znak "*", lahko namesto "*" vnesemo presledek.

4.2.1 Logični operatorji

Iskalne zahteve lahko še dodatno omejimo ali razširimo z logičnimi operatorji. Uporabljati moramo logične operatorje v angleščini.

- AND – logični IN

Rezultat iskanja so zapisi, ki vsebujejo prvi *in* drugi pojem oz. *vse* pojme, ki smo jih povezali z operatorjem AND.

Primer:

Pri "Iskalna zahteva" vpišemo npr. *planinstvo AND vodniki*

Na ta način poiščemo po ključnih besedah zapise z obema ključnima besedama, *planinstvo* in *vodniki*. Iste rezultate bi dobili, tudi če bi ključni besedi zapisali le ločeni s presledkom in brez operatorja, tj. *planinstvo vodniki*.

- OR – logični ALI

Rezultat iskanja so zapisi, ki vsebujejo **vsaj enega** od navedenih iskalnih pojmov.

Primer:

Pri "Iskalna zahteva" vpišemo npr. *CO=(cze OR svk)*

Na ta način poiščemo zapise za publikacije, ki so bile izdane na *Češkem* ali *Slovaškem*.

- NOT – logična negacija

Rezultat iskanja so zapisi, ki vsebujejo prvi pojem, **ne vsebujejo** pa pojma, ki sledi operatorju NOT.

Primer:

Pri "Iskalna zahteva" vpišemo npr. *novinarstvo NOT televizij**

Na ta način poiščemo zapise, ki vsebujejo besedo *novinarstvo*, ne pa tudi *televizij**.

4.2.2 Kontekstni operatorji

Kontekstni operatorji določajo relativno bližino med iskalnimi pojmi in so podani v angleščini. Uporabljamo jih za iskanje po podatkih iz osnovnega indeksa (gl. dodatek A.1.1).

- (N) – NEAR

Operator NEAR zahteva, da oba iskalna pojma nastopata skupaj, vendar sta lahko v poljubnem vrstnem redu.

Primer:

Pri "Iskalna zahteva" vpišemo npr. *rudolf (N) maister*

Rezultat iskanja so zapisi, ki vsebujejo besedno zvezo *Rudolf Maister* ali *Maister Rudolf*.

Operator (nN) določa, da oba iskalna pojma nastopata v poljubnem vrstnem redu, med njima pa lahko nastopa največ "n" besed.

Primer:

Pri "Iskalna zahteva" vpišemo npr. *cost (1N) benefit*

Med rezultati iskanja so zapisi, ki vsebujejo *cost to benefit, benefit to cost, cost-benefit, cost/benefit* itd.

Opozorilo:

Operatorja NEAR ni možno uporabiti v kombinaciji z levim krajšanjem.

4.2.3 Iskanje po območju

Ta način se najpogosteje uporablja za iskanje po območju, ki ga zamejujejo letnice ali drugi numerični podatki.

Postopek

1. Po območju iščemo tako, da najprej vpišemo nižjo vrednost, zatem dvopičje in nato višjo vrednost.

Primer:

Pri "Iskalna zahteva" vpišemo npr. *PY=2000:2005*

Rezultat iskanja so zapisi za publikacije z letnicami izida od 2000 do vključno 2005.

Opozorilo:

Pri iskanju po območju ne uporabljamo znakov "" ali "%" za krajšanje. Namesto tega vpišemo zeleno območje v celoti.*

Primer:

Pri "Iskalna zahteva" vpišemo npr. *DA=20080105:20080505*

Rezultat iskanja so zapisi za publikacije z datumom inventarizacije od 5. 1. 2008 do 5. 5. 2008. Z indeksom DA= lahko iščemo le v lokalni bazi podatkov.

Opozorilo:

Iskanje lahko traja dalj časa, če je razpon območja zelo velik.

4.2.4 Omejevanje pri ukaznem iskanju

V ukaznem načinu iskanja je možno omejevanje iskanja po:

- letnici izida
- vrsti bibliografskega vira
- pisavi

Postopek

Omejevanje po letnici izida

1. Po letnici izida omejujemo rezultate iskanja tako, da za iskalnim pojmom napišemo poševnico in za njo navedemo še leto ali obdobje od leta do leta.

Primer:

Pri "Iskalna zahteva" vpišemo npr. *knjižničarstvo/2002*

Rezultat iskanja so zapisi, ki vsebujejo ključno besedo *knjižničarstvo* in leto izida *2002*.

Primer:

Pri "Iskalna zahteva" vpišemo npr. *knjižničarstvo/1994:2003*

Rezultat iskanja so zapisi, ki vsebujejo ključno besedo *knjižničarstvo* in leto izida od *1994* do vključno *2003*.

Postopek

Omejevanje po vrsti bibliografskega vira ali pisavi

1. Po vrsti vira ali pisavi omejujemo rezultat iskanja tako, da za iskalnim pojmom vpišemo poševnico in za njo navedemo pripono za omejevanje.

Pripone za omejevanje po vrsti bibliografskega vira so:

- /MON – monografske publikacije
Rezultati iskanja so omejeni na zapise za monografske publikacije (001c = "m").
- /SER – serijske publikacije
Rezultati iskanja so omejeni na zapise za serijske publikacije (001c = "s").
- /ART – članki in drugi sestavni deli
Rezultati iskanja so omejeni na zapise za članke in druge sestavne dele (001c = "a").
- /BMA – knjižno gradivo
Rezultati iskanja so omejeni na zapise za knjižno gradivo (001b = "a" in 130a ne obstaja).
- /NOMON
Med rezultati iskanja ni zapisov za monografske publikacije.
- /NOSER
Med rezultati iskanja ni zapisov za serijske publikacije.
- /NOART
Med rezultati iskanja ni zapisov za članke in druge sestavne dele.
- /NBM
Med rezultati iskanja ni zapisov za knjižno gradivo.

Nasvet:

Seznam pripon za omejevanje izpišemo s klikom na gumb pri "Iskalna zahteva".

Primer:

Pri "Iskalna zahteva" lahko npr. vpišemo ali *FR=ltđ/MON* ali *FR=ltđ/SER*
Rezultat iskanja so zapisi za besedilne elektronske monografske publikacije oziroma serijske publikacije.

Primer:

Pri "Iskalna zahteva" vpišemo npr. *(kletarjenje OR vinograd*)/SER*
Rezultat iskanja so zapisi za serijske publikacije, ki vsebujejo ključno besedo *kletarjenje* ali ključno besedo *vinogradništvo*.

Priponi za omejevanje po pisavi:

- /LAT
Rezultat iskanja so samo zapisi za dokumente v latinici (1001 = "ba").
- /CIR
Rezultat iskanja so samo zapisi za dokumente v cirilici (1001 = "c*" ali 1001 = "oc").

Primer:

Pri "Iskalna zahteva" vpišemo npr. *biblija/CIR*
Rezultat iskanja so zapisi, ki vsebujejo ključno besedo *biblija* in predstavljajo publikacijo v *cirilici*.

Rezultate iskanja lahko omejujemo tudi tako, da pripone kombiniramo in jih med seboj ločimo z vejico (presledka ne vnašamo).

Primer:

Pri "Iskalna zahteva" lahko npr. vpišemo *biblija/ART,CIR,1991*
Rezultat iskanja so zapisi za *članke in druge sestavne dele v cirilici*, ki so bili izdani leta *1991* in vsebujejo ključno besedo *biblija*.